

ELS ARXIUS AUDIOVISUALS I LES LLEIS UNA INTRODUCCIÓ

Robert Egeter-van Kuyk

*Arxiu Audiovisual dels Països Baixos. Comitè d'Arxius Audiovisuals de la Reial Associació
d'Arxivers d'Holanda*

Introducció

En aquest breu document, la meua intenció és convidar el lector a examinar de prop alguns aspectes dels arxius audiovisuals que no sempre reben l'atenció que mereixerien. Tanmateix, aquests aspectes són de gran importància per a l'arxiver i l'usuari, ja que formen part dels elements que influeixen en el funcionament d'un servei d'arxiu i en la salvaguarda del patrimoni audiovisual nacional; em refereixo als aspectes legals de l'arxiu. Aquests aspectes són complexos per la seva pròpia naturalesa i també per la diversitat de les legislacions nacionals que regulen totalment o parcialment, o que a vegades ni tan sols contemplen les qüestions relacionades amb els drets d'autor, els drets i els deures dels arxius audiovisuals i el dipòsit legal. A causa de la complexitat de la qüestió, doncs, aquesta introducció és justament el que afirma ser: una introducció, basada en un seguit de debats i de projectes i estudis sobre el tema que s'indiquen al final d'aquest document.

El concepte d'«arxiu audiovisual»

D'entrada, potser convindria aclarir el terme «audiovisual». La UNESCO defineix (vegeu també *A Philosophy of Audiovisual Archiving* de Ray Edmondson, Estudi RAMP CII-98/WS/6) el concepte de «patrimoni audiovisual» com «un enregistrament de so o una producció de ràdio, cinema, vídeo o d'altra mena que comprèn imatges en moviment i/o sons enregistrats, independentment de si estan o no destinats a la seva difusió pública; els objectes, els materials, les obres i els intangibles relacionats amb els mitjans audiovisuals [...], els sectors de l'enregistrament de so, la radiodifusió, la televisió i el cinema [...], com ara els materials impresos, els guions, els fotogrames, els pòsters, els materials publicitaris, els manuscrits i els equips tècnics; conceptes com ara la perpetuació de les habilitats obsolescents i els entorns relacionats amb la reproducció i presentació d'aquests mitjans». Aquesta definició demostra clarament que el terme «audiovisual» no es limita únicament als programes de ràdio i televisió o a les produccions cinematogràfiques, sinó que, juntament amb la documentació auxiliar, els coneixements professionals i el maquinari específic, integra el que entenem com a patrimoni audiovisual. En termes generals, les fotografies en tant que documents independents no es consideren objectes audiovisuals, tot i que les qüestions que es comenten en aquest article, òbviament, també els són aplicables.

El terme «arxiu» s'utilitza aquí, i també en el document d'Edmondson, com un concepte col·lectiu que cobreix els arxius tal com els defineix la legislació nacional, els arxius d'empresa (per exemple, els de les emissores de televisió o ràdio), les col·leccions (culturals) privades, els museus, etc. Un arxiu pot formar part d'una entitat més gran o bé integrar un ens autònom. I un arxiu audiovisual, segons estableix la definició de la UNESCO, «contempla el [...] programa com un tot amb dret propi i no com un aspecte puntual d'una altra cosa». L'arxiu audiovisual especialitzat opera en funció d'unes normes i uns principis ètics que són dictats pel mateix caràcter i la naturalesa dels tipus de mitjans que aplega i gestiona, i que poden diferir notablement dels arxius que podríem anomenar generalistes. Amb relació als

arxius que conserven o haurien de conservar una col·lecció nacional, Kofler remarca en el seu estudi (vegeu l'apartat de bibliografia recomanada): «[Els arxius audiovisuals] haurien de ser considerats com unes institucions neutrals i oficialment reconegudes, equivalents en importància cultural a les biblioteques nacionals, als museus nacionals i als arxius nacionals, i no com un simple proveïdor de material per a les emissores de ràdio i televisió o per als estudis cinematogràfics».

Aquesta introducció es divideix en tres apartats, que concretament són: els drets d'autor i altres drets afins, el dipòsit legal, i els drets i deures dels arxius.

Els drets d'autor i els drets morals

Referències

Els drets d'autor estan basats en les Convencions de Berna (1886, objecte de nombroses esmenes d'aleshores ençà), la Haia (1952, revisada a París el 1971 i especialment rellevant per al cinema) i Roma (1961, relativa als materials de televisió i radiodifusió), Ginebra (1971, bàsicament referida als enregistraments de so o «fonogrames»). També podem esmentar diverses convencions que només tenen aplicació a Europa, com ara el Tractat de Protecció de les Emissions de Televisió de 1960, esmenada el 1974, i l'esborrany de la Convenció sobre la Protecció del Patrimoni Audiovisual redactat pel Consell d'Europa (aquest document se centra fonamentalment en la indústria cinematogràfica i encara no té caràcter oficial). En altres zones s'han subscrit tractats similars, i també cal destacar les recomanacions trameses per la UNESCO als seus Estats membres amb relació als drets d'autor i a la salvaguarda del patrimoni audiovisual, entre les quals destaca particularment la Recomanació per a la Salvaguarda i la Protecció de les Imatges en Moviment. A més, cal tenir en compte el Tractat sobre Drets d'Autor i el Tractat sobre Fonogrames i Interpretacions del 1996, de l'Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual (OMPI).

D'altra banda, hi ha diverses convencions que regulen el flux internacional de materials audiovisuals i els seus corresponents drets d'autor, com ara la Convenció sobre Mitjans de Prohibició i Prevenció de la Importació, l'Exportació i la Transmissió de la Propietat Il·lícites dels Béns Culturals (1970).

Propòsit

L'objectiu fonamental dels drets d'autor consisteix a salvaguardar els drets del creador d'una obra artística o científica. El creador o autor té el dret bàsic de protegir la seva creació contra qualsevol ús il·legal, entès en aquest cas el concepte d'«il·legal» com l'ús que no ha estat autoritzat pel mateix creador. Al capdavant, és ell qui té la propietat dels drets. De tota manera, el que ens ha de preocupar no són només els drets d'aquest creador, sinó també els drets de tots els qui han participat en la producció de l'obra o bé l'han interpretat o executat. La Convenció de Berna diu que la propietat dels drets d'autor ha de ser decidida per la legislació del país en el qual es demana una protecció d'aquests drets d'autor. En la pràctica, podem afirmar que s'han desenvolupat tres sistemes pel que fa a l'autoria dels documents audiovisuals:

- Els drets d'autor resideixen en el productor, amb la condició que adquireixi per contracte tots els drets necessaris per fer la pel·lícula corresponent;
- Els drets d'autor són compartits per totes les persones (anomenades també «coautors») que han fet una aportació original a l'obra en qüestió;

–Els drets d'exploació són transmesos per l'autor o els autors al productor, sigui amb caràcter permanent o durant un període de temps determinat.

S'aprecia una tendència internacional comuna a les diferents tradicions legals cap a un reconeixement de l'empresa productora com l'autor d'una obra audiovisual. Ara bé, les productores poden trobar-se en situacions legals diferents, ja que n'hi ha de comercials i no comercials, però també d'altres de titularitat estatal o integrades en un òrgan de l'administració pública. En els dos darrers casos, els drets d'autor solen correspondre a l'Estat. I aquí se'ns planteja una situació interessant: si l'Estat ostenta els drets d'autor d'una obra determinada, hem de considerar que aquesta obra pertany al domini públic? En cas afirmatiu, totes les obres audiovisuals produïdes per un òrgan de l'administració, sigui directament o bé per encàrrec, estarien –en general– lliures de drets i, per tant, a l'abast de tothom. Les legislacions nacionals no es posen d'acord sobre aquest punt; mentre que algunes administracions consideren que les seves produccions pertanyen al domini públic, d'altres opten per retenir els drets d'autor que els pertocuen. Holanda és un dels països en els quals l'administració conserva els drets d'autor sobre l'obra, tot i que, alhora, permet l'estudi i la consulta pública de les seves pròpies produccions audiovisuals. Com que els drets d'autor pertanyen al titular dels drets o al creador legal, i considerant que l'Estat pot ostentar la condició de titular d'un dret, caldrà entendre que els drets d'autor sobre les produccions de l'administració pública són propietat de la mateixa administració, llevat que hi hagi determinades lleis nacionals o contractes específics pels quals s'estableixi que aquestes produccions –o algunes categories concretes de produccions de l'administració– passen a formar part del domini públic.

Els drets afins

Els «droits moraux» –també anomenats «drets afins», –drets morals– són exercits pel titular o els titulars legítims dels drets, i abasten:

- el dret de fer pública una obra;
- el dret de retirar una obra protegida per drets d'autor;
- el dret de reclamar l'autoria d'una obra;
- el dret de demanar que es mantingui la integritat d'una obra.

Aquests drets són patents i manifestos. Pel que fa al tema de la integritat, els drets esmentats també cobreixen el que d'entrada podrien semblar detalls, com ara el fet que una pel·lícula en blanc i negre no es pot acolorir, que les fotografies no es poden invertir ni imprimir parcialment, etc.

La reproducció

Aquesta qüestió ens duu a plantejar-nos el dret de reproducció [de l'obra original i de totes les còpies que se n'hagin fet, inclosa la transferència a un altre mitjà] d'una obra audiovisual amb finalitats comercials o no comercials. Aquest dret, en principi, rau exclusivament en el titular, i això implica que no es pot copiar cap pel·lícula, enregistrament de so ni producció de televisió protegits per drets d'autor si el titular no hi ha donat la seva autorització expressa. Afortunadament, la Convenció de Berna també reconeix que es poden admetre certes excepcions a aquesta norma quan assenyala: «Serà la legislació de cadascun dels països [signataris] la que haurà de permetre la reproducció d'aquesta mena d'obres en certs

casos especials, amb la condició que aquesta reproducció no entri en conflicte amb l'exploració normal de l'obra [...] i no perjudiqui de manera desmesurada els interessos legítims de l'autor».

Un d'aquests casos especials que es considerarien permesos, segons la Convenció, seria la reproducció d'un document audiovisual per part d'un arxiu si l'operació es fa amb la sola finalitat de salvaguardar-lo (per exemple, perquè l'original es troba en mal estat i s'ha de conservar). Això configura el que s'anomena «clàusula de la utilització justa»: els interessos legítims del titular dels drets no poden ser lesionats si el que es fa és salvaguardar l'obra. Tanmateix, i malgrat que la Convenció demana a cada país que especifiqui en la seva legislació nacional respectiva quina interpretació vol atribuir al principi de la utilització justa, val a dir que no tots els països han respost a aquesta demanda.

La citació

Amb relació a aquest tema se'ns planteja el principi del *dret de citació*. Tal com apunta Kofler, la citació es defineix com «el dret d'emprar extractes breus de materials protegits per drets d'autor en l'àmbit de l'ensenyament, les obres acadèmiques, la crítica, les ressenyes i la premsa en general», i la majoria de les legislacions nacionals permeten citar fragments de materials protegits per drets d'autor. La citació no infringeix el *droit moral* que té l'autor de decidir si vol fer pública la seva obra o de demanar que se'n respecti la integritat. De fet, i considerant que la repercussió pública d'una obra augmenta si es permet de citar-ne fragments, podem afirmar que l'autor més aviat s'alegrarà que això passi.

L'explotació i l'accés

Tot i que l'ús comercial dels materials audiovisuals protegits per drets d'autor és una qüestió força ben definida, l'ús no comercial requereix sovint un altre plantejament. En aquest segon cas, d'entrada cal decidir què vol dir «no comercial». Podem considerar «no comercial» la utilització que es fa d'una obra en el camp de l'ensenyament? De fet, no pas sempre, ja que els productors o editors de materials didàctics poden ser empreses comercials; tot i això, l'ús d'aquests materials en un context pedagògic, a les aules dels centres d'ensenyament, podria contemplar-se com un tema diferent, ja que sovint és l'escola o l'ensenyant qui selecciona materials per utilitzar-los a mesura que els necessita, i sempre en exposicions estrictament limitades. D'altra banda, es considera permès consultar materials protegits per drets d'autor per exemple en les instal·lacions d'un arxiu? En un sentit formal, fins i tot l'acte de consultar queda inclòs en allò que la Convenció de Berna defineix com una forma de «comunicació al públic», ja que implica l'accés del públic al document. De tota manera, aquest aspecte es considera també com una qüestió d'utilització justa. Si un document protegit per drets d'autor només es consulta o s'utilitza a títol privat, en termes generals podem afirmar que no se suscita cap problema. L'ús privat abasta els usos que es donen en un cercle restringit, com ara la família o una organització, *en tant que part integrant de la seva tasca* (cosa que, per tant, inclouria els arxius); l'ús dels materials en qüestió per una sola persona o un grup reduït de persones (per exemple, si es tracta d'escoltar o veure un document audiovisual com a material de base per elaborar un estudi o preparar una publicació o producció) quedaria inclòs en aquesta mateixa categoria.

Les limitacions d'aquest article no ens permeten debatre altres aspectes que estan relacionats amb els usos no comercials, com ara les taxes que paga l'usuari en concepte de contribució al manteniment, la manera d'evitar de fer competència deslleial a determinades activitats comercials, etc.

Els materials indocumentats

Per als arxius, la importància dels drets d'autor i els drets afins és un problema immediat, ja que sovint no se sap qui són o qui eren les persones que han tingut o encara tenen drets, i ni tan sols si aquestes persones són vives o no. En aquests casos, s'admet la possibilitat de fer servir un document de renúncia, és a dir, un document pel qual l'organització que vol reutilitzar aquests materials indocumentats i fer-los públics de la manera que sigui, confirma que rebrà i acceptarà les reclamacions que plantegin els titulars dels drets –sota la condició, com és natural, que aquestes persones puguin demostrar que les seves pretensions són legítimes–. Pel que fa a aquests materials indocumentats, hi ha tres punts als quals hem de parar esment:

- (1) cal determinar l'edat del document per esbrinar si encara està protegit per drets d'autor;
- (2) si encara està protegit, l'arxiu ha de fer els esforços necessaris per localitzar el(s) titular(s) dels drets, i en cas que no hi reixi, comprovar si aquests titulars encara estan facultats per reclamar drets legítims al reutilitzador;
- (3) si una persona reclama qualssevol drets d'autor sobre una producció audiovisual, caldrà que pugui demostrar que les seves pretensions estan justificades. Si no pot aportar la prova necessària ni fer plausible la seva pretensió, es refusarà la reclamació.

Durada

La protecció que atorguen els drets d'autor no és indefinida, sinó que, en la Unió Europea, abasta un període màxim de 70 anys. Aquest període es compta des de l'any de la mort de l'autor si ell és l'únic titular que ostenta drets sobre l'obra; el titular és, en aquest cas, una persona física. Però el període esmentat es compta a partir de l'any de la primera emissió o projecció pública si l'obra ha estat realitzada per una organització o bé per encàrrec d'una organització. En aquest segon cas, el titular dels drets és una persona jurídica, atès que la persona real que va crear l'obra ho va fer en tant que empleat i no pas com a individu particular. Els drets d'autor, per tant, es mantenen sempre en mans de l'empresa, i el creador o autor no podrà al·legar drets propis si no aporta proves que demostrin les seves pretensions. En el supòsit que el creador no treballi com a empleat de l'organització, normalment se subscriu un contracte entre l'organització i l'autor que defineix quins drets corresponen a cadascú. I tal com ja hem indicat anteriorment, una persona no pot reclamar mai legalment drets d'autor sobre una producció audiovisual si no demostra «excloent qualsevol dubte raonable» que realment posseeix la totalitat o una part dels drets d'autor, o si el mateix document –o la documentació complementària corresponent– no porta el nom d'aquesta persona com a titular o cotitular dels drets.

Ocupació estrangera

Al començament d'aquest capítol hem fet notar que l'Estat pot ser, en un sentit legal, el productor d'una obra audiovisual. Aquest fet planteja un problema pel que fa a les obres que han estat produïdes en un país sotmès a ocupació estrangera. Novament, trobem diversos enfocaments a l'hora de tractar aquesta qüestió. Alguns Estats –sobretot els que han ocupat altres Estats en el passat– poden considerar que les obres produïdes en les àrees ocupades estan protegides per drets d'autor només de l'Estat ocupant, o bé, si s'escau, pel seu successor legal.

Aquest punt de vista és molt discutible. Com és sabut, la «repatriació» de (còpies de) documents d'arxiu a una excolònia per part d'una antiga potència colonial és una pràctica

àmpliament acceptada com a correcta en l'escena internacional, i en alguns casos fins i tot es troba reflectida en la normativa legal corresponent. *Mutatis mutandis*, és lògic que aquesta pràctica s'apliqui també als Estats antigament ocupats que puguin al·legar amb justícia que han continuat existint com a Estat fins i tot durant l'ocupació, i que els drets del govern d'ocupació (independentment de la manera com s'hagi instaurat aquest govern) han estat assumits pel govern nacional posterior a l'ocupació. Aquest és el cas, per exemple, d'Holanda. El Reial Decret d'octubre de 1944 declara propietat legal de l'Estat holandès tots els béns –produccions audiovisuals incloses– dels governs d'ocupació nazi i japonès i de les organitzacions holandeses que van col·laborar amb les forces nazis o japoneses, juntament amb els drets d'autor que s'escaiguin. Aquest material filmic (documental, propagandístic o de ficció) confiscat a l'enemic es troba protegit avui dia per drets d'autor de l'Estat holandès, que és qui s'encarrega d'exploitar-lo.

La protecció de la intimitat

Tot i que la protecció de la intimitat no és un tema estrictament relacionat amb els drets d'autor, sens dubte integra un tema legal que els arxius han d'afrontar i que poden produir uns efectes semblants als derivats d'algunes normatives referents als drets d'autor. Una persona té el dret que la seva intimitat sigui protegida per diverses raons. Pot considerar que els documents (audiovisuals) que dona o deixa a l'arxiu contenen informacions que podrien comportar un perjudici per a terceres persones o per a una causa determinada; també es pot donar la circumstància que es vulgui protegir a si mateixa per algun motiu legítim. Els documents que s'inclouen dins aquesta categoria no es troben a l'abast del públic –i, com és natural, no poden ser reutilitzats– durant el període de vigència de l'acord de protecció de la intimitat subscrit, llevat que la persona (o persones) la intimitat de la qual ha de ser protegida hi hagi donat el seu consentiment. De tota manera, val a dir que la protecció de la intimitat és una àrea molt ben definida tant pel que fa a les condicions com a la durada, i que se centra exclusivament en documents individuals o en grups de documents. Un arxiu no podrà al·legar en cap cas la protecció de la intimitat com a únic motiu per impedir l'accés del públic a la totalitat de les col·leccions que custodia.

S'han detectat casos en què la protecció de la intimitat s'ha fet servir com a excusa generalitzada per barrar el pas a qualsevol consulta, més o menys a l'estil dels règims totalitaris que solien fer un ús liberal del concepte de «raons de seguretat» per impedir la utilització pública de determinats documents. Aquesta actitud no és ni ètica ni professional i, al capdavall, resulta indefensable. Si un usuari vol consultar un document audiovisual que, segons l'arxiu, està retingut per raons de protecció de la intimitat o de seguretat, és indispensable que aquest arxiu exposi amb claredat les raons específiques que justifiquen aquesta posició. *El dret d'accés públic a les col·leccions de dades, inclosos els arxius, té prioritat absoluta*; és a dir, els arxius han d'estar oberts a les consultes dels interessats com a norma, llevat que hi hagi raons molt específiques per limitar-hi l'accés.

Acords tipus de transferència i reutilització

Quan no hi ha una normativa legal adequada i efectiva (Kofler ofereix un bon model en el seu estudi del 1991), els diversos aspectes relacionats amb els drets d'autor i altres drets afins podran ser determinats si el mateix arxiu es preocupa de subscriure acords clars i legalment vàlids amb les organitzacions i els particulars que hi dipositin materials audiovisuals. En aquests casos, l'opció ideal és sens dubte un acord marc entre dues organitzacions que defi-

neixi els drets i les obligacions mútues. També hi ha acords tipus que regulen l'adquisició de materials (tant d'organitzacions com de particulars), i d'altres que se centren específicament en la reutilització de documents (vegeu-los en els annexos A-E incorporats al final d'aquest article). Aquesta mena d'acords permeten definir drets i deures d'una manera clara i inequívoca.

La propietat

Quan s'acaba el període de protecció dels drets d'autor, tots els documents audiovisuals esdevenen formalment documents de domini públic. Aquesta circumstància, tanmateix, no té en consideració l'aspecte dels drets de propietat. Una pel·lícula lliure de drets d'autor que pertanyi a una persona jurídica o física és, per tant, propietat material d'aquesta persona, que la pot considerar com un bé econòmic i disposar-ne lliurement per posar-la o no a l'abast del públic. En aquest supòsit, el tema que cal examinar és el de la propietat i no ja el de la protecció dels drets d'autor, entenent que el propietari té tot el dret de fer l'ús que desitgi dels béns que posseeix. Per consegüent, pot decidir d'oferir una pel·lícula a canvi d'uns honoraris, no brindar aquesta possibilitat, o fins i tot posar el document a l'abast del públic a títol gratuït. D'altra banda, cal tenir present que la propietat d'un document audiovisual no comporta automàticament la titularitat dels *drets d'autor* que hi estan vinculats.

Els drets d'autor i els documents virtuals

La normativa legal vigent en matèria de drets d'autor s'ocupa de la protecció dels objectes físics, com ara un llibre, un article, una obra científica o artística, una pel·lícula, un vídeo o una producció d'àudio. En aquests casos, cal protegir la integritat literal i legal de l'objecte afectat tant en els aspectes bàsics com en els detalls. Però, per molt complexos que siguin els temes que es plantegen, i malgrat que sovint resulti problemàtic garantir que no es fa un ús il·legal d'un document subjecte a drets d'autor, almenys tenim un document *físic* –per dir-ho d'alguna manera– al davant.

Els documents virtuals

La situació canvia radicalment si el document que cal protegir no és material, sinó virtual. Els documents virtuals es poden emmagatzemar off line en un CD-ROM o CDi, o bé on line en una base de dades. Aquesta mena de documents es poden mantenir en estat de disponibilitat permanent, ja que circulen per l'autopista de la informació i, així doncs, poden ser recuperats en qualsevol moment per les persones autoritzades. En el camp de la ràdio i la televisió, la «producció sense cinta» ja és un fet en moltes organitzacions importants. Els documents audiovisuals produïts per l'organització (que n'ostenta els drets d'autor) es posen en circulació a la xarxa, però també els documents elaborats per tercers. Tots aquests documents seran identificats a un nivell preestablert (que pot ser un programa, un fragment de programa, una seqüència o fins i tot una instantània), i tots poden ser reutilitzats i, per tant, veure's sotmesos a mutacions durant el procés de producció. Des del punt de vista de la producció, aquest sistema és ideal, ja que tots els elements identificables donats es troben a disposició dels usuaris autoritzats sempre que els necessitin. De tota manera, és possible que al final del dia el document original hagi desaparegut, atès que ha estat àmpliament manipulat i utilitzat en el procés de producció. Com és natural, disposem de recursos tecnològics (els quals, tanmateix, poden haver estat o no instal·lats i ser o no una política habi-

tual) que permeten limitar els danys potencials tot facilitant els documents, d'entrada, a un nivell de resolució baix que permeti dur a terme tasques de producció, edició, etc. però que els faci inadequats per a qualsevol reutilització, i facilitant-los novament a un nivell de resolució apte per a l'emissió així que s'hagin resolt correctament totes les qüestions financeres i legals.

Legislació europea

El Consell i el Parlament de la Unió Europea han estat elaborant i aprovant des de fa temps noves normes legals que preparen el camí per als ordenaments nacionals a fi i efecte d'afrontar les conseqüències de la nova posició dels materials (audiovisuals) en la societat de la informació. En particular, han aprovat una norma que se centra específicament en la protecció de les bases de dades: la Directiva 96/9/CE, d'11 de març de 1996, sobre la protecció legal de les bases de dades. Una base de dades es defineix com una *col·lecció d'obres, dades o altres materials independents disposats d'una manera metòdica o sistemàtica i accessibles individualment amb mitjans electrònics o altres*. Aquesta definició no es refereix als programes informàtics que es fan servir per crear o manipular una base de dades. Els drets d'autor sobre una base de dades pertanyen igualment, segons s'escaigui, a una persona o un grup de persones físiques, o bé a una persona jurídica. Els seus drets i les corresponents excepcions es delimiten amb tota claredat en la Directiva esmentada i, per tant, es preveia la seva transposició en la legislació dels Estats membres de la Unió Europea abans de l'1 de gener de 1998. L'objecte d'aquesta directiva, en línies generals, consisteix a protegir els interessos del creador de la base de dades i reconèixer alhora la possibilitat d'elaborar còpies o extractes de la base, ja sigui amb el consentiment del titular dels drets o, en casos excepcionals, directament. Aquests casos s'enuncien a l'article 6:

- utilització amb fins privats;
- il·lustració per a fins de recerca en l'àmbit de l'ensenyament o la ciència, dins d'uns límits raonables i amb indicació expressa de les fonts;
- usos relacionats amb la seguretat pública i procediments judicials o administratius;
- casos en què es donen excepcions a la legislació vigent en matèria de drets d'autor.

Encara més rellevant per a la qüestió dels drets d'autor sobre els documents virtuals és una altra iniciativa del Parlament Europeu i del Consell d'Europa que es coneix amb el nom de Directiva sobre l'harmonització de determinats aspectes dels drets d'autor i altres drets afins en la societat de la informació (en fase d'esborrany). Es preveu que aquesta nova norma entri en vigor a final del 2000.

És interessant constatar que «els fonogrames, les pel·lícules i els productes multimèdia» es mencionen de manera explícita en l'article 9 de les Consideracions. La digitalització de documents es contempla específicament en els tractats de l'OMPI anteriorment mencionats, entre d'altres, i l'esborrany de la Directiva esmentada considera que «[...] la responsabilitat de les activitats que es duen a terme en l'entorn de la xarxa no afecta només els drets d'autor i altres drets concordants, sinó també aspectes tals com la difamació, la publicitat enganyosa i la violació de marques comercials», infraccions que cal evitar, considerant alhora que el foment de la divulgació de la cultura no pot passar per sacrificar una protecció estricta dels drets. La directiva esmentada ofereix també una llista exhaustiva d'excepcions als drets de reproducció i comunicació al públic que ostenta el titular dels drets d'autor, inclòs el dret de reproducció (digital) per a usos privats. A més, la Directiva pretén introduir, i harmonitzar en el territori de la Unió, la protecció legal de les mesures tecnològiques que impedeixen efi-

caçment la còpia o la divulgació il·legal de les obres subjectes a drets d'autor. Per assolir aquest objectiu també es preveuen altres mitjans, com ara l'estandardització internacional dels sistemes destinats a identificar materials protegits en formats digitals.

El dipòsit legal

Síntesi

El dipòsit legal suposa que una o més còpies de l'obra que es vol difondre públicament ha estat dipositada en una o diverses institucions competents en la matèria. No hi ha cap norma que estableixi que, en un mateix país, només pot haver-hi una institució capacitada per custodiar els dipòsits legals. Originàriament (i a causa del fet que, en alguns països, les corresponents lleis reguladores del dipòsit legal es troben vigents des de fa molt temps), aquest tipus de mesura es prenia sovint per exercir alguna mena de control, però avui dia l'objectiu del dipòsit legal consisteix més aviat a crear un recull exhaustiu de la producció nacional i a compilar una bibliografia o filmografia d'abast nacional. Malauradament, en moltes legislacions nacionals es continua donant prioritat a la paraula impresa i encara no es reflecteix adequadament l'existència d'altres mitjans més moderns. Aquesta circumstància explica el fet que el dipòsit legal –fins i tot pel que fa als documents audiovisuals– es mantingui sovint en mans de les *biblioteques* nacionals, quan els documents estarien molt més segurs i serien més accessibles en un arxiu audiovisual adequat. En aquest punt també se'ns planteja un problema tècnic i econòmic, atès que, tot i que resulta molt barat enviar una o més còpies d'un llibre imprès a la institució responsable del dipòsit legal, dipositar una pel·lícula de 35 mm o altres documents semblants pot sortir força més car.

El dipòsit legal i la producció nacional

Podem afirmar que el dipòsit legal és l'única manera de garantir que la producció nacional es conservi de manera segura? Realment *volem* conservar per sempre cadascun dels documents (audiovisuals) mai produïts per a la seva difusió pública? I, en cas afirmatiu, ¿estem preparats per afrontar els costos de conservació, de possible manteniment, emmagatzematge, inventari, catalogació, etc. de tots aquests documents? En efecte, ¿volem tenir una col·lecció nacional que aplegui tot allò que ha estat produït per a un ús públic –sigui el que sigui–, i que, per tant, estigui basada en un criteri massa generalista per resultar pràctica i eficaç? O necessitem més aviat una col·lecció nacional elaborat de manera més selectiva? I en la nova era de la digitalització encara se'ns planteja un altre problema: com s'ha de dipositar un document virtual i com se'n defineix la difusió pública? El dipòsit legal, efectivament, facilita l'adquisició d'uns documents als quals, altrament, potser no parariem esment, i la institució que ostenta el dipòsit legal ocupa una posició de poder indubtable enfront dels productors i implica els diversos mitjans audiovisuals en els debats legals (i judicials) que se susciten. Tanmateix, resultaria estrany que un govern nacional aprovés una llei del dipòsit legal, per una banda, i que per altra banda no definís els conceptes escaients ni preveïés la inversió necessària per conservar els documents legalment dipositats. Doncs bé, en alguns casos és justament aquesta la situació que se'ns planteja.

Alguns països, com ara Holanda, no tenen dipòsit legal ni pensen implantar-lo. De fet, el sistema de dipòsit voluntari que es fa servir a Holanda funciona molt bé i produeix una col·lecció audiovisual nacional més o menys exhaustiva. L'intercanvi de criteris de selecció objectiva entre els diversos arxius audiovisuals, així com l'experiència professional i la

perspicàcia personal dels arxivers han demostrat ser un instrument de gran eficàcia, malgrat que algunes veus addueixin que qualsevol forma de rebuig d'un document és subjectiva i pot ser errònia o fins i tot influir en la recerca científica. Però, en la pràctica, aquest plantejament ha donat resultats ben satisfactoris tant per a l'arxiver com per a l'usuari (potencial). En aquesta mena de debats, a vegades s'argumenta que mantenir un dipòsit legal –i arriscar-se a crear una col·lecció nacional molt generalista en la qual la importància relativa dels documents no es pugui mesurar i on, per tant, la conservació i l'accés públic esdevinguin un problema permanent– és millor que no tenir dipòsit i, consegüentment, no disposar d'una col·lecció nacional. Això, com és sabut, depèn fonamentalment de les lleis vigents en cada país, i és cert que en molts de casos es constata una negligència notòria en aquest sentit.

Els diferents tipus de dipòsit legal

El dipòsit legal no és un concepte monolític. En països com Dinamarca, Noruega, Macedònia, Finlàndia, França o Rússia, l'organització productora s'encarrega de pagar les còpies que es dipositen. A la República Txeca, Bulgària, Eslovènia, Iran i, en certa mesura, al Canadà, les còpies dipositades són pagades per l'Estat. En alguns països de règim totalitari, com ara Corea del Nord i la Xina, el dipòsit legal té caràcter obligatori per llei, és a dir que, al capdavant, tots els materials que formen un document són automàticament traslladats a una institució de l'Estat. Finalment, hi ha casos en què el dipòsit legal de les produccions audiovisuals es paga amb fons públics (Espanya, Israel i Argentina). En tots els sistemes, a més, es preveu el dipòsit de la corresponent documentació d'acompanyament.

Si analitzem cadascun dels sistemes indicats observarem que també s'aprecien diferències entre les diverses legislacions nacionals, segons evidencia l'estudi elaborat per Létang el 1996. Això vol dir, amb altres paraules, que el dipòsit legal s'interpreta de maneres diferents. En alguns països, com ara França, el dipòsit legal abraça totes les produccions destinades a la difusió pública; en d'altres, per contra, només comprèn les pel·lícules de ficció i els curtmetratges (tant en cinema com en vídeo), mentre que, a l'Iran, es limita estrictament a les pel·lícules de ficció produïdes en el mateix país. França i Bulgària disposen també d'un dipòsit legal per a totes les produccions estrangeres que han estat importades. I, una vegada més, el concepte «destinat a la difusió pública» es troba subjecte a una multiplicitat d'interpretacions. És oportú imposar el dipòsit legal a una producció de vídeo que ha estat elaborada per a un ús públic restringit (és a dir, per ser exhibit davant d'una audiència limitada o amb un propòsit molt específic)? I en el cas que s'hagi fet un nombre molt reduït de còpies d'una pel·lícula, hem de considerar que realment es «difon públicament» o que està destinada a aquesta mena d'ús? I, posats a debatre la qüestió, per què amb les fotografies no es planteja gairebé mai el tema del dipòsit legal encara que, de fet, hagin estat realitzades amb la finalitat d'exposar-les en públic? Davant de totes aquestes consideracions, diversos països tant d'Europa com d'altres àrees geogràfiques fan servir un dipòsit legal no exhaustiu, la qual cosa vol dir que només s'han de dipositar els documents que hauran de ser vistos o escoltats per una audiència superior a un nombre determinat de seients, o dels quals es distribuirà un nombre de còpies superior al mínim establert.

Consideracions addicionals

Arribats a aquest punt, resulta prou clar que la creació d'una col·lecció nacional no se soluciona senzillament amb la implantació d'un dipòsit legal i la designació d'una o diverses

institucions que custodïïn els documents dipositats, i no parlem de la documentació auxiliar que resulta essencial per complementar els documents audiovisuals pròpiament dits. D'entrada cal tenir en compte alguns aspectes pràctics: quin tipus i quin nivell de dipòsit legal és el més adequat? Hi ha alguna institució nacional que disposi de les instal·lacions, els coneixements i l'experiència necessaris per custodiar documents audiovisuals en condicions correctes d'emmagatzematge i d'accés? Es compta amb els fons necessaris per conservar els documents legalment dipositats per a la col·lecció nacional? Han estat implantats els instruments legals necessaris per garantir que els documents dipositats puguin ser, si més no, consultats pel públic?

La darrera qüestió, com és lògic, resulta particularment rellevant. Un document legalment dipositat no és sinó allò que indica l'expressió: un document que ha estat dipositat perquè la llei ho exigeix. Llevat que la llei ho permeti específicament o que s'hagi subscrit un acord adient, no es podrà fer res amb el document sota dipòsit legal, atès que tots els drets d'autor i altres drets afins resideixen exclusivament en el titular dels drets. Per regla general, doncs, podem afirmar que les produccions legalment dipositades no solen pertànyer al domini públic.

Drets i deures dels arxius audiovisuals

Els instruments

Un arxiu audiovisual adquireix, emmagatzema, conserva, cataloga i obté accés als materials audiovisuals dins de l'àmbit d'actuació que li atorga el seu àmbit de competència. Aquest àmbit de competència depèn de la condició jurídica de l'arxiu, que pot ser des d'un arxiu audiovisual nacional fins a la col·lecció d'una empresa productora de petita envergadura. Un arxiu, per tant, haurà de complir els següents requisits:

- ser capaç d'adquirir materials, tant els bàsics com els complementaris, i els drets corresponents si s'escau (quan es tracti de materials que es dipositen per imperatiu legal o per una norma interna de l'empresa, caldrà que l'arxiu disposi dels instruments adequats per garantir que els materials siguin efectivament dipositats, i per imposar les sancions corresponents en cas contrari)
- ser capaç de crear les condicions físiques i organitzatives adequades per emmagatzemar i manipular els materials
- ser capaç de transferir informació audiovisual entre suports diversos, amb la finalitat de conservar la informació en qüestió en un nou suport o protegir el document original, i alhora per possibilitar l'accés al document
- ser capaç de veure o escoltar els materials a fi i efecte de catalogar-los o inventariar-los
- ser capaç de permetre que terceres persones consultin els materials
- ser capaç de permetre que terceres parts puguin reutilitzar els materials en condicions legals i econòmiques correctes quan s'escaigui
- refusar de cooperar amb terceres parts quan tinguin indicis que els materials facilitats per l'arxiu seran utilitzats de manera il·legal o inadequada, o si els materials requerits són fràgils, no s'han conservat i, per tant, podrien sofrir un dany.

En aquest punt, potser podríem diferenciar dos aspectes relatius als drets i els deures d'un arxiu, és a dir, els drets o les obligacions que un arxiu té per llei, i els drets i deures que hauria de tenir si cal que funcioni correctament.

Els deures i la legislació

Tal com s'ha comentat ja anteriorment, els drets i les obligacions que un arxiu té per llei solen ser conseqüència d'unes normes legals que s'han aprovat amb propòsits diferents. Les lleis reguladores dels drets d'autor solen tractar fonamentalment els drets i deures de l'autor però també imposen obligacions als arxius, com fan igualment les lleis del dipòsit legal o de protecció de la intimitat. L'arxiver ha de conèixer tota la legislació aplicable i les conseqüències que se'n deriven, atès que, segons la llei, és responsable dels documents que custodia. Així, cal que sigui conscient que els documents dipositats estan subjectes a diverses restriccions de conformitat amb el que estableix aquesta legislació. També hi ha un segon tipus de llei que se centra específicament en l'arxiu i que se sol anomenar «lleï d'arxius». L'aplicació d'una lleï d'arxius és sempre secundària a l'aplicació de les lleis reguladores del dipòsit legal i dels drets d'autor. Els documents rebuts en virtut de la lleï d'arxius no pertanyen al domini públic si es troben protegits per drets d'autor, però poden ser consultats; de fet, l'usuari té el dret de consultar aquesta mena de documents.

En essència, les lleis reguladores dels arxius pretenen garantir que l'arxiu custodïi els documents produïts o adquirits pels òrgans de l'administració, que els conservi i els mantingui, i que els faci accessibles al públic en general (normalment a títol gratuït) per a fins de consulta. El tipus de document arxivat d'aquesta manera sol ser descrit normalment com un «document que permet de reconstruir les polítiques i els actes dels òrgans de l'administració»; aquesta mena de documents són oberts i es troben a disposició del públic perquè els consulti lliurement, llevat que hi hagi raons d'Estat o de protecció de la intimitat que ho impedeixin. Aquestes excepcions han de ser sempre limitades i específiques. En alguns països, la legislació vigent permet que qualsevol persona que hagi estat privada de la facultat d'accedir a un document en virtut de la corresponent lleï d'arxius pugui formular una queixa contra l'arxiu o bé contra la persona o institució que li hagi impedit l'accés. Aquest tipus de normes són les anomenades «lleis reguladores de l'accés públic als documents de l'administració».

El lector d'aquest article pot pensar que la majoria de les lleis que acabem d'esmentar només funcionen per als documents escrits o en paper, i que rarament es contemplen sancions efectives contra el mal ús i la negligència. Això segurament és cert en la pràctica, però, sovint, aquesta mena de lleis no especifiquen la naturalesa física dels documents i parlen senzillament de «documents, amb independència de la seva forma física». Per norma, doncs, i contràriament al que podríem pensar, les lleis d'arxius *sí que cobreixen els mitjans moderns*. A més, l'arxiu té l'obligació formal d'oferir al públic –als usuaris– la possibilitat de consultar aquesta mena de documents (i, com és natural, l'òrgan de l'administració al qual es troba adscrit l'arxiu li ha de facilitar la infraestructura mínima necessària per tal que estigui en condicions de complir les lleis nacionals aplicables).

En el cas dels mitjans audiovisuals, cal tenir present també la legislació vigent en matèria de radiodifusió i televisió. Tot i que aquesta legislació varia àmpliament entre els diferents països, els arxius de materials de ràdio o televisió solen ser arxius d'empresa exclusivament consagrats a aquesta funció. Llevat que s'estableixi el contrari, l'arxiu d'una organització de televisió no té l'obligació de mantenir la col·lecció audiovisual nacional, sinó que tan sols ha d'emmagatzemar, gestionar i facilitar materials per al sistema de producció de televisió. Un arxiu d'enregistraments de so pertanyent a una emissora de ràdio té uns deures similars pel que fa al règim intern. A l'hora de debatre els drets i els deures dels arxius en un país, per consegüent, és essencial determinar, abans que res, quines responsabilitats corresponen a quins arxius i delimitar els drets i deures adients. La duplicació de serveis entre arxius diferents en un mateix país no només genera confusió en el terreny legal, sinó que, a més, implica en la pràctica que uns recursos econòmics (i altres de tota mena) limitats s'utilitzen de manera ineficaç.

Els drets, els deures i la tasca de l'arxiu

A banda de les exigències legals, cal tenir en compte un seguit de requisits que afecten la bona gestió, l'ètica, la protecció del llegat cultural, l'estat de conservació (tècnica) i l'accés públic, tal com ja hem enunciat anteriorment. Sovint, aquests dos conjunts de requisits són o semblen contradictoris. El dilema clàssic és el que es planteja quan l'arxiver té un document important que es troba protegit per drets d'autor, però que s'està desfent a causa del seu mal estat. En el pla estrictament tècnic cal que transfereixi el document original a un altre suport, ja que, si no ho fa, el document com a tal es pot perdre definitivament. Tanmateix, és possible que el titular dels drets d'autor no demostrí cap interès, que no pugui ser localitzat, etc., quan resulta que el seu consentiment és indispensable per copiar el document. La Convenció de Berna empara i autoritza l'actuació de l'arxiver, però ho fa també la legislació nacional? I què passa si el titular dels drets s'oposa radicalment a l'operació? Podriem enumerar molts casos com aquest, i no només referits a l'aspecte tècnic, sinó també a l'ètic (vegeu la publicació de la FIAF sobre el codi ètic per als arxius audiovisuals).

En síntesi, podem afirmar que l'arxiu audiovisual ha d'estar investit d'un nucli mínim de drets que li permeti de funcionar correctament en tant que dipositari (o un dels dipositaris) del patrimoni audiovisual nacional. Aquests drets plantegen dos aspectes rellevants: per una banda, l'adquisició de materials, i per l'altra, l'accés a aquests materials. L'Associació Internacional d'Arxius Sonors (IASA) ha formulat aquests drets de manera succinta:

- El dret d'enregistrar materials procedents de transmissions de televisió, ràdio o Internet, per via terrestre o via satèl·lit, amb la finalitat de completar la col·lecció de l'arxiu.
- El dret de copiar aquests materials, i fins i tot de digitalitzar-los, per tal de conservar-los.
- El dret d'exhibir aquests materials a títol gratuït en les instal·lacions de l'arxiu –tant a persones individuals com a grups– amb fins de recerca i ensenyament, així com el dret de permetre que aquests materials siguin copiats amb l'única finalitat de ser estudiats en un moment més adient.
- El dret d'incloure els materials en les presentacions i exposicions (culturals i educatives) que es facin en les instal·lacions de l'arxiu.
- El dret d'incloure els materials en els préstecs concedits a d'altres institucions culturals, com ara arxius, biblioteques o museus, amb subjecció als acords escrits que restringeixen l'ús dels materials per part de les institucions afectades.
- El dret de citar fragments d'aquests materials en els punts d'informació i les publicacions de l'arxiu.

En defecte d'una normativa adequada que reguli aquests aspectes, molts arxius no tenen altra opció que mirar de funcionar de la millor manera possible. Si els arxius prenen precaucions contra un possible ús il·legal, i si poden demostrar que han fet tots els esforços necessaris per dur a terme la funció que els ha estat encomanada amb les normes i les tècniques que requereixen els materials audiovisuals, continuaran operant en un territori verge i inexplorat, però no podran ser acusats de manca de professionalitat o d'actuar de manera inadequada o negligent.

Relacions amb antigues colònies o territoris ocupats

Anteriorment ja hem discutit el tema dels drets d'autor sobre els materials audiovisuals que han estat produïts en un país ocupat per una potència estrangera. En aquest punt cal que ens plantegem un altre aspecte, concretament el dels drets *morals* de les antigues colònies. Fa molts anys que les excolònies reclamen que els objectes d'importància cultural que els van ser

presos per les potències colonials els siguin retornats. El tema de la «repatriació» de béns culturals aconsegueix de tant en tant fer-se un forat a la premsa, cosa que va succeir, per exemple, quan Grècia va demanar la devolució dels marbres d'Elgin al Regne Unit, o quan Holanda va exigir que li fossin retornades les obres d'art que li havien estat sostretes durant l'ocupació nazi i que, subsegüentment, van ser confiscades per l'Exèrcit Roig el 1945. Com és lògic, el tema no s'atura en aquest punt. La majoria de les antigues potències colonials (si no totes) disposen de programes que s'ocupen de tornar documents d'arxiu a les colònies, bé sigui l'original o la còpia. És possible que aquests programes siguin parcials, i hi ha qui afirma que se'n podria millorar el grau d'eficàcia, però el cas és que funcionen... encara que bàsicament per als documents *escrits*. En general, les antigues colònies, sobretot les africanes, semblen concentrar-se en els registres escrits tradicionals de l'època colonial, tot i que, alhora, insisteixen que les seves cultures originals es reflecteixen sobretot en els documents de la història i la tradició oral i visual. Aquests enregistraments de so i aquestes imatges animades constitueixen fonts d'informació essencials que haurien d'estar disponibles al mateix país, i no requerir un viatge caríssim a una capital europea. De tota manera, no hi ha cap norma legal ni recomanacions o directrius internacionals en les quals s'estableixi que aquests materials audiovisuals han de ser retornats o copiats per norma, amb una protecció adequada dels drets vigents per tal de ser utilitzats en l'antic territori ocupat o colònia. L'arxiu audiovisual, per consegüent, també hauria de tenir almenys el dret moral, si no el deure, d'endegar o implementar un programa d'aquesta mena, encara que això l'obligui a actuar segons les circumstàncies de cada cas.

Tal com havíem assenyalat al començament, l'objectiu d'aquest article consisteix a oferir una breu introducció sobre les complexes normes i disposicions que regulen l'àmplia varietat de qüestions legals amb la qual s'enfronta un arxiu audiovisual. La finalitat que es persegueix en fer-ho és la de fomentar el debat entre arxivistes amb relació a l'estat del tema en els seus països, i estudiar les mesures que cal prendre per aclarir o millorar la situació. I perquè aquest propòsit es faci realitat amb la màxima eficàcia, els convidem a participar en la discussió.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

Kofler, B., *Legal Questions facing Audiovisual Archives* (Estudi RAMP PGI-91/WS/5; UNESCO)

Edmondson, R. *A Philosophy of Audiovisual Archiving* (Estudi RAMP CII-98/WS/6; UNESCO)

Comitè de les Comunitats Europees, *Esborrany de la Directiva sobre l'harmonització de determinats aspectes dels drets d'autor i altres drets afins en la societat de la informació*. Brussel·les, 2000

Consell i Parlament Europeu, *Directiva 96/9/CE, d'11 de març de 1996, sobre la protecció legal de les bases de dades*. Brussel·les, 1996

Létang, V, *Étude sur les systèmes de dépôt obligatoire des films*. Centre national de la Cinématographie. París, 1996

Boadas i Raset, J. et alii, *Patrimoni cultural i drets d'autor. Instruments per a la seva gestió*. Girona, Ajuntament de Girona, 1998

Pinion, C., *Legal Deposit, Access and Management of Audiovisual Archives* [UNESCO, 1998]

FIAF, Fédération Internationale des Archives du Film, *Code of Ethics*. Brussel·les, 1998

RESUMEN

Mucho se dice a propósito de los archivos sonoros, de film y de televisión - la construcción de archivos, la conservación de materiales tradicionales y nuevos, los sistemas de «intellectual control», los metadata, etcétera. Relativamente poco se dice de un asunto de primera importancia: los aspectos legales del audiovisual, es decir, el derecho de autor, la protección del «privacy», el depósito legal, los derechos de países ahora liberados, los derechos y los deberes del archivo. El cuadro que la ley les impone a los archivos determina a un alto grado las posibilidades que tienen de funcionar como se debe del punto de vista profesional, y determinan también los derechos del utilizador, del público. En el presente artículo el autor da un *tour d'horizon* que entiende llamar la atención del lector y le invite a considerar su propia situación archivística.

RÉSUMÉ

On parle souvent des archives sonores, des archives de films et de télévision: la construction des archives, la conservation des matériaux traditionnels et des nouveaux, les systèmes d'*intellectual control*, les *metadata*, etc. Mais l'on parle assez rarement d'un point extrêmement important: les aspects légaux de l'audiovisuel, c'est-à-dire les droits d'auteur, la protection de la *privacy* ou le droit à l'intimité, le dépôt légal, les droits des pays aujourd'hui libérés, les droits et les devoirs des archives. Le cadre légal imposé par les lois aux archives détermine fortement leurs possibilités de fonctionner correctement du point de vue professionnel, et il détermine également les droits de l'utilisateur, du public. Dans cet article, l'auteur propose un *tour d'horizon* qui veut attirer l'attention du lecteur et l'inviter en même temps à considérer sa propre situation au niveau des archives.

SUMMARY

There is much talk of sound, film and television archives: the building of archives, conservation of traditional and new materials, *intellectual control* systems, *metadata*, etc. But there is relatively little talk about a subject of the greatest importance: the legal aspects of the audiovisual world, that is, copyright, the protection of *privacy*, legal deposit, the rights of now-liberated countries, archive rights and duties. The framework that the law imposes on archives largely determines the potential they have for running as they should from the professional point of view, while also determining the rights of the user, of the public. In this article, the author offers an *overview* that aims to draw readers' attention to this matter, while at same time inviting them to consider the situation of their own archives.